

**Տ. ԱՌԱՔԵԼ ԵՊԻՄԿՈՂՈՍ ՔԱՐԱՄՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
ՄԱՏՈՒՅՎԱԾ ՈՒԽՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ**
(9 փետրվարի 2003 թ.)

*«Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ»:
(Շարակնոց)*

«Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամեն»:

Միրելի հավաքավոր ժողովուրդ.

Ինչպես արդեն ասվեց, այս փարի հանդիսավորապես նշվելու է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարի օծման 1700-ամյակը: Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Վեհափառ Հայրապետի սրբաբառն կոնդակով այն նշվելու է ողջ 2003 թ. ընթացքին, և այդ պարտն առիթով մենք, Կոտայքի հավաքավոր ժողովրդի հետ, Կոտայքի մարզային և քաղաքային իշխանությունների հետ՝ գլխավորությամբ մարզպետ պրն Կովալենկո Շահգեղյանի, եկել ենք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին մեր ուխտը կատարելու՝ բերելով նաև մեր հավաքարմությունն ու նվիրումը Նորին Սրբությանը:

Միրելի հավաքացյալ ժողովուրդ, աստվածային գործերն անքնին են և նրանք բարձր են երկնքի պես, խորունկ և անմեկնելի: Այդպիսին էր Միածնի էջըը Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, Վաղարշապատ քաղաք: Այդ ժամանակ բազմաթիվ ազգեր և ժողովուրդներ կային, որոնք ավելի մեծ ու ավելի հզոր էին, բայց Միածինը իջավ հայոց փոքր ածուխ մոտ: Ո՛վ իջեցրեց իր աղոթքներով, ո՛վ իջեցրեց իր փառապանքներով Միածնին Արարաբյան աշխարհ: Այս էջըը կատարվեց շնորհիվ մեր հավաքու հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորչի: Նրա մեկը մյուսից սարսռազդու չարչարանքները հասան երկինք, մինչև Միածնի երկնային գահը:

Միածինը բազմաթիվ մարտիրոսների չարչարանքներ էր փեսել, բայց Լուսավորչի չարչարանքը գերազանցում էր բոլորին, նրա չարչարանքը առանձնակի գնահատանքի էր արժանի: Եվ երբ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը Խոր Վիրապի մեջ 14 երկար փարիներ փառապելուց հետո դուրս եկավ, քարոզեց Քրիստոսի Ավետարանը, բժշկեց Տրդատ թագավորին և, ինչպես Ագաթանգեղոս պարմիչն է ներկայացնում Լուսավորչի՝ Մայր Տաճարի հետ կապված փեսիլը, թե՛ «երբ ժողովուրդը հսկումից հոգնած ննջում էր, ես իմ աղոթքն էի առաքում առ Աստված, երկինքը բացվեց, և երկնքից իջավ մի լուսադեմ մարդ, որը ձայն փվեց՝ «Ո՛վ Գրիգոր»: Ես վեր նայեցի և սարսափահար գեպին ընկա: Այդ ձայնը նորից կրկնվեց և առաջ. «Բարձրացրու աչքերդ և փես այն սքանչելիքը, որ ցույց եմ փալիս քեզ»:

Մեր հավաքու հայրը, աչքերը երկինք հառած, փեսավ Միածին Որդուն, որ ոսկե մուրճը ձեռքին իջավ Վաղարշապատ քաղաք և այդ ոսկե մուրճով երեք անգամ հարվածեց հեթանոսական քաճարի փեղում, փակեց դժոխքի դռները և ցույց փվեց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի կառուցման վայրն ու ասաց. «Ահա այստեղ կառուցեք Իմ եկեղեցին»: Այս փեսիլի հիման վրա Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը հրավեր կարդաց հայ ժողովրդին ասելով, թե՛ «Եկայք

շինեսցուք սուրբ գիտրանն լուսոյ»։ Եկեք միասնաբար կառուցենք իմանալի Լուսի Սուրբ Խորանը։

Այդ հրամանը աստվածային հրաման էր, որի առջև խոնարհվեց և՛ խրոխտ թագավորը, և՛ ռամիկը, և՛ իշխանը։ Բոլորը ականջալուր լինելով Ս. Գրիգորի այս հորդորին՝ Մասիսի փեշերից քարեր բերեցին և հիմնեցին այս գեղապետի Տաճարը։ Աստված տեսավ, հավանեց այն ու եկավ և բնակվեց այս Տաճարի մեջ։ Տերն ասաց Սուրբ Գրիգորին. «Քո Աթոռդ հիմնիր այսպեղ և որպես Իմ փոխանորդ՝ տեր և պաշտպան եղիր հայ ժողովրդին»։ Հուզվեց Գրիգոր Լուսավորիչը՝ ասելով, թե ինքը տկար է, ինչպես կարող է տեր և պաշտպան լինել հայոց ազգին։

Լուսավորչի աջերից արցունքներ հոսեցին, բայց Աստծո հրեշտակները չթողեցին, որ այդ արցունքները գետին ընկնեն։ Նրանք հավաքեցին այդ արցունքները մի կանթեղի մեջ և երկինք տարան։ Աստված ընդունեց Ս. Գրիգորի սրտաբուխ գոհաբերությունները և այդ կանթեղը երկնքից կախեց Արագածի գագաթին՝ ասելով, որ այն թող պահապան լինի հայ ժողովրդին։ Տերն ասաց Ս. Գրիգորին. «Աստված տկար մարդկանց միջոցով էլ հրաշքներ կարող է գործել։ Բայց որպեսզի քո ազգն իրեն ավելի ապահով զգա, ահա Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, ահա լուսի կանթեղը, ահա Տրդատի սուրը։ Այս բոլորը թող պահապան լինեն հայոց աշխարհին»։

Միրելի հավաքավոր ժողովուրդ, դեռ չէին չորացել Մայր Տաճարի որմերի շաղախները, երբ նրա հիմքերը փորձելու եկավ հեթանոս կայսր Մաքսիմիանոսը։ Նա փորձեց գալ մինչև Վաղարշապատ, բայց չկարողացավ խոնարհեցնել այդ գեղապետի Տաճարը. հանդիպեց Մայր Աթոռի կանթեղի լուսին, Գրիգոր Լուսավորչի կանթեղի լուսին, Տրդատի սրին և այդ սրբությունների հետև կանգնած հայոց զորքերին և ամոթահար հեռացավ Հայոց աշխարհից։ Աստծո ողորմությունը մեծ էր հայ ազգի համար։

Հայոց մեջ ծնվեց մի այր՝ Մաշտոց անունով, որը հասակ առավ, եկավ Մայր Աթոռ ուխտի, բարձրացավ Արագած ուխտի, վառեց Լուսավորչի կրակը և ջախը ձեռքին շրջեց Հայոց աշխարհով՝ Հայաստանի արևելքից մինչև արևմուտք, հյուսիսից հարավ և հայոց օջախների կանթեղները վառեց իմանալի լույսով, քրիստոնեական լույսով։ Բայց այդ անաղարտ ու քրիստոնյա երկիրն պահել ու պաշտպանել էր պետք, ինչի համար Մեսրոպը մեկ ուրիշ ելք գտավ՝ հայոց 36 տառերը, և այդ գրերը որպես մեկական զինվորներ գետեղեց ողջ Հայոց աշխարհի սահմանների երկայնքով։

Հազկերտ արքան տեսավ այս ամենն ու ասաց. «Մայր Աթոռը և Լուսավորչի կանթեղը մոխիրների մեջ պիտի թաղեն»։ «Չեն կարող, - ասաց Վարդան գորավարը, - անհնար է հոգևոր լույսը մոխիրների մեջ թաղել»։ Եվ հանելով իր սուրը՝ արժանի հարված տվեց թշնամուն։

Եկավ Մարա Մելիքը և ասաց. «Պիպի խավարեցնեմ Մայր Աթոռի լույսը և Լուսավորչի կանթեղը»։ Մասունցի Դավիթը խաչակնքեց և նորից արժանի հարված տվեց նրան։

Եկավ Չինգիզ Խանն իր արյունոտ զորքերով, ավեր սփռեց, սրտերեց հայ ժողովրդին, բայց հայ ազգը տոկաց իր Լուսավորչի նման և փյունիկ թռչունի պես հարություն առավ։

Եկավ Լենկ Թեմուրն իր հրոսակներով, արյան ծովի վերածեց Հայոց աշխարհը, բայց նորից մեր ժողովուրդն իր Լուսավորչի նման փոկաց, ուրբի կանգնեց, կառուցեց և շենշողացրեց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը և Հայոց աշխարհը:

Եկավ Շահ Աբբասն իր անողորմ զորքերով, կոտորեց հայ ժողովրդին, Արարաբյան դաշտավայրի բնակչությանը գերեվարեց, խավարեցրեց Մայր Աթոռի լույսը, սակայն հայ ժողովուրդը կրկին փոկաց իր Լուսավորչի պես և ուրբի ելնելով՝ կառուցեց իր փունը և վերապայծառացրեց իր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը:

Եկան նոր ժամանակներ, Լուսավորչի հաջորդներին, սակայն, իրենց նախորդների ճակատագիրն էր սպասվում. հայության ինքնությանը վտանգ էր սպառնում: Իմացավ Անդրանիկ գորավարը, հեծավ իր սպիտակ ձին և հայ քաջերի հետ միասին ասպարեզ իջավ՝ պաշտպանելով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, Լուսավորչի կանթեղը և այն փոխանցեց մեզ, որպեսզի մենք էլ աչքի լույսի պես պահենք, փայփայենք, և փոխանցենք մեզնից հետո եկող սերունդներին:

Միտելի հավատավոր ժողովուրդ, Մենք ունենք Ս. Էջմիածին, որի գլխավերևում պլավում է Լուսավորչի կանթեղը, կանթեղի հետևում փայլվում են հայ հերոսների սրերը: Դարեր կգան ու դարեր կանցեն, բայց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը հավերժ կմնա, հավերժ իր քարեղեն գոյությամբ, ինչպես և իր ոգեղեն գոյությամբ, և այդ գոյությունը Աստուծո Ամենագոր Աջի հետ միասին թող հովանի լինի մեր Եկեղեցուն և մեր ժողովրդին: